

Museumstukken en hun beteekenis

Tusschen de schatten van het Princessehof

Het was een goede gedachte van de Redactie van de Leeuwarder Courant en van haren teekenaar, den heer E. Kools, uit den rijken schat kunstvoorwerpen in het Princessehof eenige voor afbeelding uit te zoeken en om die afbeeldingen te doen vergezeld gaan van een paar schetsjes, die het gebruik der afgebeelde voorwerpen nader illustreeren.

Want het is de schaduwzijde van een Museum, dat de voorwerpen er een min of meer gelukkig gekozen plaatsje in een vitrine of tegen den wand krijgen, welk plaatsje echter weinig te maken heeft met het vroeger gebruik of de vroegere bestemming van het tentoongestelde voorwerp.

De voorwerpen zijn daardoor in een Museum altijd min of meer buiten hun verband geplaatst en zonder eenige fantasie kan de bezoeker dan ook gewoonlijk niet het juiste genot van een Museumbezoek verkrijgen.

Door catalogi, gidsen, opschriften of uitleggingen kan daaraan worden tegemoet gekomen, doch voor de lezers van de Leeuwarder Courant komt daar nu bij een nieuwe aangename en geestige manier, waaruit bestemming en gebruik van de museum-voorwerpen kan blijken.

Wie het Wajang-masker op de teekening boven links in het Museum tegen den wand ziet hangen zal misschien getroffen worden door het mooie welgekozen ornament, doch de bezoeker zal wanneer hij zijn fantasie over de bestemming en het gebruik van deze maskers niet kan laten werken, allicht de vraag bij zich voelen oprijzen „wat doel heeft die rare potsenmaker toch?”

De teekenaar geeft ons nu naast de afbeelding van het masker een fantasie van het Wajang-wong spel, het oeroude op Hindoe-tradities gebaseerde en zeker wel meer dan 1000 jaar oude tooneelspel, zooals dat op Java nog wordt vertoond. Een soort tooneelvoorstelling van een strijd tegen demonen.

De drie spelers op den voorgrond zijn in juisten, door oude traditie voorgeschreven stand afgebeeld.

De demonen op den achtergrond geven de geestelijke bedoeling van het spel aan. Wie bij het zien van het masker zijn fantasie eenigszins kan en wil laten werken, krijgt zeker een beteren indruk van dit fraaie kunstvoorwerp in het Museum en tevens van het geestesleven van de Javanen, die het met veel liefde en toewijding hebben gemaakt, het hebben gebruikt of wel er bij het spel als toeschouwer naar hebben zitten kijken.

Ook de mandau, het oorlogszwaard der Dajaks uit midden-Borneo, wordt ons nader door de teekening verklaard. In de eerste plaats door het mesje ter linker en de fantastische voorstelling eener koppensnellerstocht ter rechterzijde. Hiertusschen ziet men een schetsje van het zeer fijn in houtsnijwerk uitgevoerde ornament dat de scheede van den mandau versiert.

Haast ongelooflijk en onbegrijpelijk is de enorme afstand, die er bestaat tusschen de voor onze begrippen zoo afschuwelijke en verwerpelijke in de godsdienstige opvatting van de Dajaks ingevlochten oeroude gewoonte van het koppensnellen en de buitengewoon kunstzinnige wijze waarop deze natuurkinderen hunne gebruiksvoorwerpen versieren.

Een nauwkeurige bestudeering van de mooie mandaus in het Princessehof bewaard, is een kunstgenot op zich zelf, want het lemmet is het kunstwerkje van een Dajakschen smid, de greep en houten scheede die van een zeer kunstzinnigen ornament-snijder.

Het is zeker de moeite waard te weten, dat dit zwaard volgens opgaaf in 1893—'94 tijdens de expeditie van professor A.W. Nieuwenhuis dwars door Borneo is verworven. Het herinnert ons dan tevens aan de ondernemende mannen, die dit groote eiland voor ons Bestuur hebben ontsloten. Ook door geschenken van kunstig bewerkte voorwerpen van Dajakstammen aan het Princessehof vereerd door den Oud-Gouverneur-Generaal van Limburg Stirum en door den Borneo-reiziger H.F. Tillema, is het Princessehof een mooie en uitgezochte Borneo-verzameling rijk geworden. Als eerstdaags het boek van Tillema over de Apo Kajan, den door hem bezochten Dajak-stam in midden Borneo, verschijnt, zullen wij onze kennis over de voorwerpen, die hij aan het Princessehof heeft geschonken, zeer zeker kunnen verrijken.

NANNE OTTEMA.

Leeuwarder Courant
05-02-1938